

EXAMENVERSLAG 2003

DE EXAMENS
BEROEPSONDERWIJS

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD 5

SAMENVATTING 7

- 1 HET ONDERZOEK NAAR DE KWALITEIT VAN DE EXAMINERING VAN BEROEPSOPLEIDINGEN OP DE BVE-ONDERWIJSINSTELLINGEN 9
 - 1.1 Vraagstelling en methode van onderzoek 9
 - 1.2 Het oordeel 10
 - 1.3 AOC's 12
 - 1.4 Conclusies 13

- 2 HET ONDERZOEK NAAR DE WERKZAAMHEDEN VAN DE EXAMENINSTELLINGEN 15
 - 2.1 Vraagstelling en methode van onderzoek 15
 - 2.2 De bevindingen van de Jaarlijkse Onderzoeken 15
 - 2.3 De bevindingen van de volledige doorlichtingen 16
 - 2.4 Conclusies 16

- 3 HET ONDERZOEK NAAR DE KWALITEIT VAN DE EXAMENS VAN ENKELE DEELKWALIFICATIES 18
 - 3.1 Omvang van het onderzoek 18
 - 3.2 Vraagstelling en methode van onderzoek 18
 - 3.3 Het oordeel 20
 - 3.4 Het onderzoek naar de inhoud van de vorig jaar als negatief beoordeelde examens 22
 - 3.5 Conclusies 22

VOORWOORD

Hierbij bied ik u het Examenverslag 2003 aan. Dit verslag omvat de resultaten van de onderzoeken die gedurende het studiejaar 2002-2003 hebben plaatsgevonden naar de kwaliteit van de examens op onderwijsinstellingen, alsmede naar de kwaliteit van de borging van de examens door de exameninstellingen.

Voor het eerst zijn ook resultaten van examenonderzoeken bij het 'groene' onderwijs in het examenverslag meegenomen. Dit is een gevolg van de inpassing per 1 augustus 2003 van de Inspectie Landbouwonderwijs en Kennisprogramma's van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) in de Inspectie van het Onderwijs.

De Inspecteur-generaal van het Onderwijs,

mr. drs. C. Kervezee

SAMENVATTING

De inspectie doet hierbij verslag over drie onderzoeken die gedurende het verslagjaar 2002–2003 zijn gehouden. De onderzoeken hebben allen betrekking op de beroepsopleidingen zoals die worden uitgevoerd op de onderwijsinstellingen.

De drie onderzoeken zijn:

1. Het onderzoek naar de kwaliteit van de examinering op de onderwijsinstellingen
2. Het onderzoek naar de werkzaamheden van de exameninstellingen
3. Het onderzoek naar de kwaliteit van de examens van enkele deelkwalificaties (het zogenaamde diepteonderzoek)

De kwaliteit van de examinering bij onderwijsinstellingen

Van alle opleidingen die gedurende het verslagjaar zijn onderzocht heeft een krappe meerderheid, 55 procent, een voldoende voor de kwaliteit van de examenvoorwaarden. Bij de opleidingen die in het kader van een Integraal InstellingsToezicht (IIT) zijn onderzocht is dit 51 procent; bij de WOT-onderzoeken 58 procent.

Het percentage opleidingen waarvan de externe legitimering in orde is, is hoger dan bij de bestandsopname: 84 procent tegenover ongeveer 75 procent in voorgaande jaren. Van de opleidingen die een herbeoordeling kregen (een heronderzoek-IIT of een OKV-WOT) heeft 81 procent een voldoende voor externe legitimering.

De interne legitimering laat nog veel te wensen over: slechts bij 64 procent van de onderzochte opleidingen is de interne legitimering in orde. Van de opleidingen die een herbeoordeling kregen (een heronderzoek-IIT of een OKV-WOT) heeft 62 procent een voldoende voor interne legitimering.

De inspectie concludeert dat de randvoorwaarden rond de uitvoering van examinering in bijna alle gevallen in orde zijn.

In veel gevallen trof de inspectie een handboek aan dat nog niet of niet voldoende was geïmplementeerd. Veel instellingen hebben een examenbureau in het leven geroepen dat er voor moet zorgen dat afgesproken procedures ook daadwerkelijk worden doorlopen. Als extra borg laten veel instellingen ook interne audits uitvoeren.

De organisatie van de uitvoering van de examens bij de AOC's is in het algemeen voldoende. De inhoudelijke en toetstechnische kwaliteitsborging laat nog te wensen over.

Werkzaamheden van de exameninstellingen

Het merendeel (66 procent) van de exameninstellingen waarbij een Jaarlijks Onderzoek is uitgevoerd heeft op zodanige wijze de verbeteractiviteiten ter hand genomen, dat de inspectie haar vertrouwen uitspreekt over de vorderingen van die instellingen.

Bij twee exameninstellingen is een volledige doorlichting uitgevoerd: Intechnum en Lexin.

Exameninstelling Intechnum is positief beoordeeld.

Voor wat betreft exameninstelling Lexin concludeert de inspectie dat de externe legitimering zoals deze wordt uitgevoerd nog niet voldoet maar dat de instelling intussen is gestart met de uitvoering van verbeteractiviteiten.

Kwaliteit van de examens (diepteonderzoek)

Vergeleken met de resultaten van voorgaande jaren concludeert de inspectie dat het examenonderzoek 2003 een slechter resultaat oplevert. Dat mag echter, gezien de onvergelykbaarheid van gegevens, niet worden gezien als een trend.

In totaal voldoen 19 van de 25 onderzochte opleidingstrajecten (76 procent) aan de normen van de inspectie.

Slechts acht trajecten hebben een dekkingsgraad van 75 procent of hoger. Elf trajecten kennen een dekkingsgraad tussen de 50 en de 75 procent.

Alle onderzochte examens voldoen aan de norm voor wat betreft de gemiddelde moeilijkheidsgraad.

Bij zes opleidingstrajecten is de minimaal vereiste dekkingsgraad van 50 procent niet gehaald. Deze zijn onvoldoende, ondanks het gegeven dat de moeilijkheidsgraad binnen de gestelde marges valt. Bij het eerstvolgende inspectiebezoek aan de desbetreffende instellingen zal deze uitkomst aan de orde worden gesteld.

1 HET ONDERZOEK NAAR DE KWALITEIT VAN DE EXAMINERING VAN BEROEPSOPLEIDINGEN OP DE BVE-ONDERWIJSINSTELLINGEN

De inspectie heeft in het verslagjaar 2002-2003 onderzoek gedaan naar de mate waarin de kwaliteit van de examens voor de beroepsopleidingen-bve wordt geborgd en naar aspecten van examinering die meer randvoorwaardelijk van aard zijn. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden bij ROC's, Niet Bekostigde Instellingen (NBI's) en Vakinstellingen. Daarnaast is door de toenmalige Inspectie Landbouwonderwijs onderzoek gedaan bij Agrarische Opleidingscentra (AOC's).

1.1 Vraagstelling en methode van onderzoek

Bij het onderzoek naar de kwaliteit van de examinering gaat de inspectie na in hoeverre de voorwaarden aanwezig zijn voor een goede uitvoering van de examens. Gedurende het verslagjaar is de wijze van onderzoek veranderd. Per 1 januari 2003 werd namelijk de Wet op het onderwijstoezicht (WOT) van kracht. Vóór 1 januari 2003 verrichtte de inspectie onderzoeken op de wijze van het Integraal InstellingsToezicht (IIT), zoals neergelegd in het Toetsingskader bve. Vanaf januari 2003 vormde de WOT met het Toezichtkader bve de leidraad voor de onderzoeken.

IIT

Tijdens het eerste gedeelte van het verslagjaar, onderzocht de inspectie bij 80 beroepsopleidingen-bve van 21 instellingen de kwaliteit van de examenvoorwaarden. Dat onderzoek vond plaats in het kader van het 'oude' IIT. Zes opleidingen kregen een volledig IIT; de overige 74 opleidingen ondergingen een heronderzoek-IIT. Om de aanwezigheid van de noodzakelijke voorwaarden voor een goede uitvoering van de examens te kunnen beoordelen, hanteerde de inspectie de volgende vragen, ontleend aan het Toetsingskader bve:

1. Is de externe legitimering in orde?
2. Is de voorlichting over de examens juist?
3. Zijn er procedures om het niveau en de dekking van de eindtermen in de intern te legitimeren examens te waarborgen?
4. Zijn er procedures om de technische kwaliteit van het intern te legitimeren examen te waarborgen?
5. Is er sprake van een deugdelijke organisatie van de uitvoering van de examens?

WOT

Tijdens het tweede gedeelte van het verslagjaar, vanaf januari 2003, onderzocht de inspectie bij 17 instellingen de kwaliteit van de examenvoorwaarden. Het ging daarbij om 15 ROC's, één NBI en één vakinstelling. Sinds de invoering van de WOT zijn de inspectieonderzoeken gericht op de onderscheiden sectoren, units of afdelingen van de instellingen. In dit verslag is daarom een vertaalslag gemaakt om te kunnen rapporteren over aantallen opleidingen. Van de 74 opleidingen werden 29 opleidingen

onderzocht door middel van een Periodiek Kwaliteitsonderzoek (PKO); de overige opleidingen ondergingen een Onderzoek naar Kwaliteitsverbetering (OKV).

Bij het WOT-onderzoek gaat het om de volgende vier vragen, ontleend aan het Toezichtkader bve:

6. Heeft de opleiding een geldige overeenkomst voor een adequate externe legitimering van die examenonderdelen/deelkwalificaties waarvoor dat is vereist? En wordt er volgens de overeenkomst gehandeld?
7. Zijn de dekking en het niveau van de eindtermen, alsmede de technische kwaliteit van de toetsen gewaarborgd?
8. Is de kwaliteit van de examenomstandigheden gewaarborgd?
9. Is de kwaliteit van de beoordeling van het afgelegd examen gewaarborgd?

De beslisregels

Om een voldoende beoordeling te krijgen voor een IIT-onderzoek moet een opleiding in elk geval een positief oordeel hebben over de eisen zoals genoemd bij vraag 1, 3, 4 en 5 van de vorige paragraaf (blz. 9). Indien één van deze vragen negatief wordt beoordeeld, is het eindoordeel niet voldoende.

Voor een voldoende beoordeling bij een WOT-onderzoek moeten de vragen 6, 7 en 9 in elk geval met een voldoende worden beoordeeld. Ook hier geldt dat één negatief oordeel op één van deze vragen leidt tot een onvoldoende eindoordeel over de kwaliteit van de examenvoorwaarden.

1.2 Het oordeel

Algemeen

De inspectie onderzocht gedurende het verslagjaar in totaal bij 154 opleidingen van 38 instellingen de kwaliteit van de examenvoorwaarden. Een krappe meerderheid, 55 procent, kreeg een voldoende. Van de onderzoeken die in het kader van een IIT-(her)onderzoek waren uitgevoerd, was 51 procent voldoende. Bij de WOT-onderzoeken kreeg 58 procent een positief oordeel.

Tabel 1.2.1: Specificatie beoordeling Examinering, uitgesplitst in IIT- en WOT-onderzoeken. (Absolute aantallen, percentages tussen haakjes)

38 instellingen 154 opleidingen	Aantal Opleidingen Totaal	Positief Oordeel totaal	Aantal opleidingen IIT	Positief na IIT	Aantal opleidingen WOT	positief na WOT
	154	84(55 %)	80	41 (51 %)	74	43 (58 %)

De wet vereist dat de kwaliteit van een bepaald gedeelte van de examens door een exameninstelling wordt geborgd: de externe legitimering. Uit de volledige bestandsopname bleek dat de voorgaande jaren steeds ongeveer 75 procent van de opleidingen aan de wettelijke eis van externe legitimering voldeed. Nu is bij 84 procent van de onderzochte opleidingen de externe legitimering in orde. Van de opleidingen die een herbeoordeling kregen (een heronderzoek-IIT of een OKV) heeft 81 procent een voldoende voor externe legitimering.

De kwaliteit van het gedeelte van de examens dat *niet* door exameninstellingen wordt gelegitimeerd, moet door de onderwijsinstellingen zelf worden geborgd. Bij 64 procent van de opleidingen is dat in orde. Van de opleidingen die een herbeoordeling kregen

(een heronderzoek-IIT of een OKV) heeft 62 procent een voldoende voor de interne legitimering.

Nagenoeg alle opleidingen besteden voldoende zorg aan de voorlichting en organisatie van de uitvoering van de examens.

Het oordeel over de AOC's is opgenomen in paragraaf 1.3.

IIT-onderzoeken

Van de 80 onderzoeken waren er 74 heronderzoeken. Zes opleidingen, alle verzorgd door vakscholen en NBI's, werden voor het eerst onderzocht. In totaal zijn 41 opleidingen (51 procent) met een voldoende beoordeeld.

Van de 74 opleidingen waar een heronderzoek werd uitgevoerd; waren 38 opleidingen (51 procent) voldoende.

Tabel 1.2.2: Specificatie beoordeling Examinering, uitgesplitst in ROC's, NBI's en vakinstellingen, IIT's en heronderzoeken. (Absolute aantallen, percentages tussen haakjes)

21 instellingen, 80 opleidingen	Aantal opleidingen	Positief oordeel	IIT uitgevoerd	Positief na IIT	heronderzoek uitgevoerd (‘Examens’)	Totaal positief na heronderzoek
11 ROC's	57	29 (51%)	-	-	57	29 (51%)
7 NBI's	16	12 (75%)	4	3 (75%)	12	9 (75%)
3 Vakinstellingen	7	0 (0%)	2	0 (0%)	5	0 (0%)
Totaal	80	41 (51%)	6	3 (50%)	74	38 (51%)

De inspectie constateert dit verslagjaar dat bij 89 procent van de onderzochte opleidingen de externe legitimering in orde is. Dat percentage geldt ook voor de opleidingen die een heronderzoek kregen.

De interne legitimering is bij 61 procent van de onderzochte opleidingen voldoende. Bij de heronderzochte opleidingen is dit 65 procent.

De voorlichting aan de deelnemers is bij bijna alle opleidingen goed; dat geldt ook voor de organisatie en de uitvoering van de examinering. Daarbij zijn geen noemenswaardige verschillen geconstateerd tussen de aard van het onderzoek of de aard van de onderwijsinstelling.

WOT-onderzoeken

Van de onderzochte opleidingen kreeg 58 procent een voldoende voor de kwaliteit van de examenvoorwaarden. Van de opleidingen die een Onderzoek naar Kwaliteitsverbetering (OKV) kregen, bleek 47 procent voldoende, terwijl van de opleidingen die onder een Periodiek KwaliteitsOnderzoek (PKO) vielen 76 procent een positief resultaat behaalde.

Tabel 1.2.3: Specificatie beoordeling Examinering, uitgesplitst in ROC's, NBI's en vakinstellingen, PKO's en OKV's. (Absolute aantallen, percentages tussen haakjes)

17 instellingen, 74 opleidingen	Aantal opleidingen	Positief oordeel	PKO uitgevoerd	Positief na PKO	OKV uitgevoerd	Positief na OKV
15 ROC's	71	40 (56%)	29	22 (76%)	42	18 (43%)
1 NBI	1	1 (100%)	0	-	1	1 (100%)
1 Vakinstelling	2	2 (100%)	0	-	2	2 (100%)
Totaal	74	43 (58%)	29	22 (76%)	45	21 (47%)

De externe legitimering was in totaal bij 80 procent van de onderzochte opleidingen voldoende. Er is een duidelijk verschil tussen de opleidingen die door middel van een PKO of een OKV zijn onderzocht. Het percentage voldoende ligt bij de PKO's voor wat betreft de externe legitimering hoger dan bij de OKV's: 93 procent tegenover 69 procent.

De interne legitimering is bij 65 procent van de onderzochte opleidingen voldoende. Bij de heronderzochte opleidingen (OKV) is dit 58 procent.

Bij de WOT-onderzoeken kijkt de inspectie ook naar de kwaliteit van de beoordeling van het afgelegd examen. Deze is bij 61 procent van de opleidingen in orde.

Bijna alle opleidingen besteden voldoende zorg aan de voorlichting en organisatie van de uitvoering van de examens.

Drie kanttekeningen

- De inspectie constateert dat veel scholen ten behoeve van de kwaliteitsbewaking rond examinering handboeken hebben ontwikkeld. Vaak echter zijn deze handboeken nog steeds niet of nog onvoldoende geïmplementeerd, waardoor de borging van de kwaliteit van de examens onvoldoende is.
- Veel instellingen hebben een examenbureau in het leven geroepen dat er voor moet zorgen dat afgesproken procedures ook daadwerkelijk worden doorlopen. Als extra borg laten veel instellingen ook interne audits uitvoeren.
- De inspectie constateert dat bij veel technische opleidingen gebruik wordt gemaakt van toetsen die door de Landelijke Organen zijn vervaardigd en door de exameninstellingen zijn gelegitimeerd. Afgezien van de doorgaans goede kwaliteit van deze toetsen, geeft de keuze die de onderwijsinstellingen hierin maken een positieve stimulans ten aanzien van de realisering van de externe legitimering.

1.3 AOC's

De doorlichting van de Agrarische Opleidingscentra (AOC's) heeft grotendeels plaatsgevonden in het kader van de Onderzoeken met KwaliteitsIndicatoren (OKI's) waarbij een oordeel op locatie- en instellingsniveau is gegeven. Bij een weergave in termen van de vier vragen zoals bedoeld in het Toezichtskader BVE blijkt dat de organisatie van de uitvoering van de examens in het algemeen voldoende is. De deelnemers worden voldoende voorgelicht; de formele documenten zijn in orde en de administratieve verwerking vertoont weinig tekortkomingen.

Voor wat betreft de waarborging van de dekking en het niveau van de eindtermen en de technische kwaliteit van de toetsen: er bestaan nog weinig procedures voor de borging van de kwaliteit van de examens en de beoordeling. In het verslagjaar hebben

de AOC's overigens wel een krachtige aanzet gegeven om de kwaliteit van de examinering te verhogen.

1.4 Conclusies

Van alle opleidingen die gedurende het verslagjaar zijn onderzocht heeft een krappe meerderheid, 55 procent, een voldoende voor de kwaliteit van de examenvoorwaarden. Bij de opleidingen die in het kader van een IIT zijn onderzocht is dit 51 procent; bij de WOT-onderzoeken 58 procent.

Het percentage opleidingen waarvan de externe legitimering in orde is, is hoger dan bij de bestandsopname: 84 procent tegenover ongeveer 75 procent in voorgaande jaren. Van de opleidingen die een herbeoordeling kregen (een heronderzoek-IIT of een OKV) heeft 81 procent een voldoende voor externe legitimering.

De interne legitimering laat nog veel te wensen over: slechts bij 64 procent van de onderzochte opleidingen is de interne legitimering in orde. Van de opleidingen die een herbeoordeling kregen (een heronderzoek-IIT of een OKV) heeft 62 procent een voldoende voor interne legitimering.

De inspectie concludeert dat de randvoorwaarden rond de uitvoering van examinering in bijna alle gevallen in orde zijn.

In veel gevallen trof de inspectie een handboek aan dat niet of niet voldoende was geïmplementeerd. Veel instellingen hebben een examenbureau in het leven geroepen dat er voor moet zorgen dat afgesproken procedures ook daadwerkelijk worden doorlopen. Als extra borg laten veel instellingen interne audits uitvoeren.

De organisatie van de uitvoering van de examens bij de AOC's is in het algemeen voldoende. De inhoudelijke en toetstechnische kwaliteitsborging laat nog te wensen over.

2 HET ONDERZOEK NAAR DE WERKZAAMHEDEN VAN DE EXAMENINSTELLINGEN

De inspectie heeft in het verslagjaar enkele exameninstellingen onderzocht in het kader van een Jaarlijks Onderzoek. Bij twee exameninstellingen is een volledige doorlichting uitgevoerd conform het 'Toetsingskader voor Exameninstellingen'.

2.1 Vraagstelling en methode van onderzoek

In het Examenverslag 2002 is een totaaloverzicht gegeven van de staat van de externe legitimering, zoals die door de exameninstellingen is uitgevoerd. Bij de exameninstellingen die bij een eerder inspectieonderzoek als onvoldoende uit het onderzoek kwamen, is dit verslagjaar een Jaarlijks Onderzoek (JO) gehouden. Daarnaast vond het JO ook plaats bij enkele exameninstellingen die wel een voldoende hadden. Per saldo werd bij 18 exameninstellingen een JO uitgevoerd. Het jaarlijks onderzoek kent geen oordeel in de zin van een Periodiek Kwaliteitsonderzoek of Onderzoek naar Kwaliteitsverbetering. Het JO geeft antwoord op de volgende twee vragen:

1. Wat heeft de exameninstelling gedaan met de aanwijzingen van de inspectie?
2. Heeft de inspectie er voldoende vertrouwen in dat de ingezette en gerealiseerde verbeteringen leiden tot een adequate uitvoering van de externe legitimering?

Tevens is bij twee exameninstellingen een volledige doorlichting uitgevoerd.

2.2 De bevindingen van de Jaarlijkse Onderzoeken

Het merendeel van de onderzochte exameninstellingen (66 procent) heeft op zodanige wijze de verbeteractiviteiten ter hand genomen, dat de inspectie haar vertrouwen uitspreekt over de vorderingen van die instellingen.

Drie exameninstellingen waren bij een eerder onderzoek reeds met een voldoende beoordeeld. Bij deze instellingen bleek de situatie nog steeds van dien aard dat de inspectie haar vertrouwen kon uitspreken over de kwaliteit van de uitvoering van de externe legitimering.

Bij de vijftien exameninstellingen die de jaren voorafgaand aan het verslagjaar een onvoldoende beoordeling kregen, heeft de inspectie uitvoerig gevraagd naar de ontwikkelingen vanaf het moment van beoordeling. Alle instellingen gaven aan dat zij verbeteracties hadden geformuleerd.

Negen instellingen gaven aan dat zij de geformuleerde verbeteracties geheel of gedeeltelijk hadden gerealiseerd. De inspectie heeft, mede door middel van documentonderzoek, verificatie uitgevoerd. Op basis daarvan spreekt de inspectie haar vertrouwen uit over de vorderingen van deze negen instellingen.

Bij de overige zes instellingen is zo'n uitspraak nog niet gerechtvaardigd omdat er onvoldoende sprake was van verbeteractiviteiten of omdat de ingezette verbeteracties nog onvoldoende waren doorgevoerd.

2.3 De bevindingen van de volledige doorlichtingen

Bij twee exameninstellingen is een volledige doorlichting uitgevoerd. Daarbij is onderzocht of de exameninstellingen de externe legitimering juist uitvoeren en of de randvoorwaarden voor een goede externe legitimering aanwezig zijn. Het betreft de exameninstellingen Intechnum en Lexin.

De inspectie oordeelt positief over de wijze waarop Intechnum de externe legitimering heeft uitgevoerd. De overeenkomsten met de onderwijsinstellingen zijn in orde. Intechnum is in voldoende mate op de hoogte van afnamecondities en de wijze van verwerking van de toetsen door de onderwijsinstellingen. Het oordeel van Intechnum over de inhoud en het niveau van de toetsen is door het onderzoek van de inspectie bevestigd.

De onderzochte AOC's hebben alle een overeenkomst gesloten met de exameninstelling Lexin. Daarbij is overeenstemming bereikt over de wijze van examineren. Ook de wijze van externe legitimering van de examens is in de bedoelde overeenkomst beschreven.

Lexin bleek voldoende bekend met de uitvoering en de verwerking van de examens. Meer systematische controle door Lexin is echter gewenst, waarbij moet worden vastgesteld of de beoordeelde toetsen ook daadwerkelijk worden afgenomen. Lexin is nog niet voldoende in staat de kwaliteit van de examens te beoordelen. De inspectie concludeert dat Lexin nog niet in voldoende mate zorg draagt voor de externe legitimering. Wel zijn tijdens het verslagjaar verbeteractiviteiten gestart.

Hiermee zijn alle operationele exameninstellingen tenminste éénmaal volledig doorgelicht aan de hand van het Toetsingskader voor Exameninstellingen.

2.4 Conclusies

Het merendeel (66 procent) van de exameninstellingen waarbij een Jaarlijks Onderzoek is uitgevoerd heeft op zodanige wijze de verbeteractiviteiten ter hand genomen, dat de inspectie haar vertrouwen uitspreekt over de vorderingen van die instellingen.

Bij twee exameninstellingen is een volledige doorlichting uitgevoerd: Intechnum en Lexin.

Exameninstelling Intechnum is positief beoordeeld.

Voor wat betreft exameninstelling Lexin concludeert de inspectie dat de externe legitimering zoals deze wordt uitgevoerd nog niet voldoet, maar dat de instelling intussen is gestart met de uitvoering van verbeteractiviteiten.

3 HET ONDERZOEK NAAR DE KWALITEIT VAN DE EXAMENS VAN ENKELE DEELKWALIFICATIES

3.1 Omvang van het onderzoek

Bij dit zogenaamde 'diepteonderzoek' zijn bij 18 instellingen toetsen opgevraagd en onderzocht op dekking van de eindtermen en de moeilijkheidsgraad. In totaal zijn van vier deelkwalificaties de toetsen bekeken.

- Basismanagement (Crebonummer 51376);
- Mens, arbeid en samenleving (Crebonummer 52848);
- Productietechniek 1: constructie en plaat (Crebonummer 50268);
- Producttechnologie (Crebonummer 3DO50.1).

Niet elke instelling verzorgt al deze vier deelkwalificaties. In totaal zijn 25 opleidingstrajecten onderzocht.

Zie voor de gehanteerde methodiek hoofdstuk 3.2.

Trend

De onderzoeken van de verschillende jaren laten zich moeilijk vergelijken. Elk jaar is immers gekozen voor andere instellingen en andere deelkwalificaties. Van instellingen kan worden verwacht dat zij zich in de loop der jaren hebben ontwikkeld, zodat ten onrechte instellingen in verschillende ontwikkelingsfasen zouden worden vergeleken. Ook de aard van de verschillende deelkwalificaties verzet zich tegen vergelijkingen. Vandaar dat de resultaten van de onderzoeken niet kunnen worden geïnterpreteerd als zou er sprake zijn van trends.

Wel is opgevallen dat het aangeleverde materiaal -toetsen, matrijzen en dergelijke- een grotere samenhang en transparantie vertoont in vergelijking met andere jaren.

3.2 Vraagstelling en methode van onderzoek

Het diepteonderzoek houdt in dat van een deelkwalificatie alle toetsen worden opgevraagd bij de instellingen. Deze toetsen worden vervolgens beoordeeld door personen die inhoudelijk deskundig zijn op het terrein waarop de toetsen betrekking hebben. De inspectie heeft geen onderzoek gedaan naar daadwerkelijke afname van deze examens op de onderwijsinstellingen of BPV-plaatsen.

Taxonomie

Het beheersingsniveau van elke opgave wordt gescoord op een vijfpuntsschaal. Die schaal loopt van eenvoudige, reproductieve vaardigheden tot evaluatieve vaardigheden. Gelijktijdig wordt aangegeven op welke van de voorgeschreven eindtermen de opgave betrekking heeft. Deze eindtermen zijn eveneens gescoord op deze vijfpuntsschaal, en dienen daarmee als referentiepunt voor de beoordeling. Daarmee ligt het vereiste beheersingsniveau vast.

Werkwijze

Als de opgaven door de externe deskundigen zijn beoordeeld, berekent de inspectie twee maten. De eerste is de 'dekkingsgraad van de eindtermen' (DGE). De dekkingsgraad is de mate waarin de eindtermen op minimaal het juiste beheersingsniveau worden teruggevonden in de opgaven. De DGE is daarmee een maat waarmee duidelijk wordt of een deelnemer de vereiste eindtermen minstens één keer op het vereiste niveau heeft moeten realiseren.

De tweede maat is de 'moeilijkheidsgraad van het examen' (MGEx). Dit is het gemiddelde beheersingsniveau van alle opgaven die in een examen zitten. Indien de moeilijkheidsgraad laag is, kent een examen veel opgaven van een laag niveau. De gemiddelde moeilijkheidsgraad van het examen wordt geconfronteerd met de gemiddelde moeilijkheidsgraad van de eindtermen.

Normering

De inspectie hanteert twee meetpunten:

1. De dekkingsgraad van de eindtermen: deze moet minimaal 75 procent zijn;
2. De moeilijkheidsgraad van het examen: deze mag niet meer dan één punt verschillen met de gemiddelde moeilijkheidsgraad van de eindtermen.

Een examen voldoet aan de norm van de inspectie indien het voldoet aan één van deze uitgangspunten met dien verstande dat de dekkingsgraad minimaal 50 procent moet zijn.

Voorbeeldberekening

Wijze van meting DGE en MGEx. Bijvoorbeeld: de toets bestaat uit 7 opgaven en moet 5 eindtermen afdekken.

		Opgaven						
	Tax	1	2	3	4	5	6	7
Eindterm 1	4	1		4				
Eindterm 2	2			3				
Eindterm 3	3		3		1			
Eindterm 4	1							
Eindterm 5	4	1	3				2	
						**		**

De schuingedrukte cijfers zijn de waarderingen die de werkvelddeskundigen aan de desbetreffende opgave hebben gegeven. Voorbeeld: de werkvelddeskundige leest opgave 4 en stelt vast dat deze opgave eindterm 3 op niveau 1 dekt. Dat is echter te laag want eindterm 3 moet op niveau 3 zijn gedekt.

DGE, Dekkingsgraad eindtermen

Het gaat om eindtermen die op het juiste niveau of hoger zijn gedekt.

- Eindtermen 1, 2 en 3 zijn gedekt.
- Eindtermen 4 en 5 niet.
- Opgave 5 en 7 dekken geen enkele eindterm (***)

Percentage gedekt = 3 eindtermen van de vijf = 60 procent.

MGEx

Dit is de gemiddelde moeilijkheidsgraad van het examen. Alle vragen samen scoren 18 punten. Score ** betekent dat die opgave géén eindterm dekt; die score telt niet mee. Er werd 8 keer gescoord. Gemiddeld dus $18 : 8 = 2,25$.

De gemiddelde taxonomiewaarde van de eindtermen is $14 : 5 = 2,8$.

Oordeel

60 procent van de eindtermen is gedekt. Dat is te weinig, want de norm voor dekking is 75 procent. Toch voldoet het examen aan de norm, want het verschil tussen de moeilijkheidsgraad van de eindtermen en die van het examen is minder dan 1.0.

Het is duidelijk dat er methodologische kanttekeningen zijn te plaatsen bij het middelen van ordinale data. Daarbij past het gebruik van modus of mediaan. Analyses hebben echter uitgewezen dat dit voor het resultaat geen verschil van betekenis maakt. Om redenen van communicateerbaarheid is daarom gekozen voor het gemiddelde.

3.3 Het oordeel

De inspectie heeft in totaal de toetsen van 25 opleidingstrajecten onderzocht. Hiervan zijn er 19 positief bevonden, dat is 76 procent. Acht opleidingstrajecten zijn voldoende omdat de dekkingsgraad hoger is dan 75 procent en omdat de moeilijkheidsgraad in orde is. Van elf opleidingstrajecten is de dekkingsgraad boven de 50 procent en onder de 75 procent. Omdat bij deze trajecten de moeilijkheidsgraad binnen de marges blijft, zijn zij toch met een voldoende beoordeeld.

Bij de overige zes opleidingstrajecten ligt het dekkingspercentage onder de 50 procent. Deze zijn onvoldoende, ook al is de moeilijkheidsgraad binnen de gestelde marges.

Opleiding Middenkaderfunctionaris Recreatie

Tabel 3.3.1: Deelkwalificatie Basismanagement (51376)

Brin	Naam	Plaats	DGE 75.00	MGEx 2.43
01 AA	Landstede	Zwolle	77	2.71
04 EM	ROC ASA	Amsterdam	39	2.44
25 MA	ROC Leiden	Leiden	61	2.52
25 LV	ROC de Brabant Groep	Breda	51	2.04
25 LV	ROC de Brabant Groep	Eindhoven	65	2.02
25 LV	ROC de Brabant Groep	Tilburg	52	1.93
25 PU	Arcus College	Heerlen	45	2.20
27 GZ	Mondriaan Onderwijsgroep	Den Haag	61	2.39

De deelkwalificatie bestaat uit 77 eindtermen verdeeld over negen domeinen.

De gemiddelde dekking van de eindtermen is bij één instelling hoger dan 75 procent. Bij vijf instellingen ligt dit percentage tussen de 50 en 75 procent. Bij geen van de onderzochte examens wijkt de gemiddelde moeilijkheidsgraad meer af dan 1.0 punt van het gemiddelde.

De onderzochte examens van twee van de acht instellingen voldoen niet aan de normen die de inspectie stelt. Ook zijn bij deze examens niet alle domeinen gedekt. Bij de overige zes was dat wel het geval.

Opleiding Sociaal Pedagogisch Werk 4

Tabel 3.3.2: Deelkwalificatie Mens, arbeid en samenleving (52848)

Brin	Naam	Plaats	DGE 75.00	MGEx 2.11
01AA	Landstede	Zwolle	78	1.85
05 EL	ROC Westerschelde	Terneuzen	56	1.28
14 NZ	Menso Alting College	Groningen	78	1.24
20 MQ	Da Vinci College	Dordrecht	78	2.00
25 LR	ROC Flevoland	Almere	67	1.81
25 LV	ROC de Brabant Groep	Veghel	56	1.40
25 LX	Baronie College	Breda	23	2.00
25 PJ	Deltion College	Zwolle	56	1.81
25 PU	Arcus College	Heerlen	45	2.27

Zes instellingen voldoen niet aan de 75 procentnorm van de inspectie. In vier gevallen wordt dat gecompenseerd doordat de moeilijkheidsgraad binnen de marges blijft. De toetsen van twee instellingen zijn van onvoldoende kwaliteit omdat de dekkingsgraad beneden de 50 procent ligt.

Opleiding Plaatwerker

Tabel 3.3.3: Deelkwalificatie Productietechniek 1 constructie en plaat (50268)

Brin	Naam	Plaats	DGE 75.00	MGEx 1.94
25 LV	ROC de Brabant Groep	Veghel	94	2.31
25 PJ	Deltion College	Zwolle	88	2.40
25 PT	Horizon College	Alkmaar	94	2.24

De examens zijn ontwikkeld door de SOM. Zowel de inhoud als het niveau van de examens voldoen aan de eisen die de inspectie stelt. Dat er toch verschillen zijn in het oordeel van de inspectie komt doordat de instellingen verschillende versies van de toetsen gebruiken.

Opleiding Voedingsmiddelentechnoloog

Tabel 3.3.4: Deelkwalificatie producttechnologie (3D050.1)

Brin	Naam	Plaats	DGE	MGE _x
			75.00	2.86
26 CC	Helicon	Boxtel	59	2.39
	AOC Friesland	Leeuwarden	64	3.06
14 YD	<i>Holland Accent</i>	<i>Naaldwijk</i>	18	2.05
01 IC	AOC Oost	Lochem	86	2.58
25 EF	<i>Clusius College</i>	<i>Alkmaar</i>	41	2.09

Eén instelling voldoet ruim aan de normen van voldoende dekking en moeilijkheidsgraad. Twee van de vijf onderzochte examens voldoen niet aan de eisen die de inspectie stelt. Deze examens hebben een dekkingsgraad beneden de 50 procent en zijn daarmee van onvoldoende kwaliteit.

3.4 Het onderzoek naar de inhoud van de vorig jaar als negatief beoordeelde examens

Vorig verslagjaar waren er bij de onderzochte opleidingen geen deelkwalificaties van onvoldoende kwaliteit.

3.5 Conclusies

Vergeleken met de resultaten van voorgaande jaren concludeert de inspectie dat het examenonderzoek 2003 een slechter resultaat oplevert. Dat mag echter, gezien de onvergelykbaarheid van gegevens, niet worden gezien als een trend.

In totaal voldoen 19 van de 25 onderzochte opleidingstrajecten (76 procent) aan de normen van de inspectie.

Slechts acht trajecten hebben een dekkingsgraad van 75 procent of hoger. Elf trajecten kennen een dekkingsgraad tussen de 50 en de 75 procent.

Alle onderzochte examens voldoen aan de norm voor wat betreft de gemiddelde moeilijkheidsgraad.

Bij zes opleidingstrajecten is de minimaal vereiste dekkingsgraad van 50 procent niet gehaald. Deze zijn onvoldoende, ondanks het gegeven dat de moeilijkheidsgraad binnen de gestelde marges valt. Bij het eerstvolgende inspectiebezoek aan de desbetreffende instellingen zal deze uitkomst aan de orde worden gesteld.